

Козубаева Б. У.

Кыргыз билим берүү академиясынын
ага илимий кызматкери, Кыргызстан

Козубаева Б. У.

Старший научный сотрудник
Кыргызской академии образования, Кыргызстан

Kozubaeva B. U.

Senior Researcher of the
Kyrgyz Academy of Education, Kyrgyzstan

ТАРЫХ, АДАМ ЖАНА КООМ ПРЕДМЕТТЕРИН ОКУТУУДА ИНТЕРНЕТТИ КОЛДОНУУ

ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕРНЕТА НА УРОКАХ ИСТОРИИ, ЧЕЛОВЕКА И ОБЩЕСТВА

THE USE OF THE INTERNET IN HISTORY LESSONS

Аннотация: Макалада окуучулардын окуу ишмердүүлүгүнө интернеттин тийгизген таасири тууралуу айтылат. Маалыматтык-коммуникативдик технологияларды окуу процессинде кантип натыйжалуу пайдалануу менен окуучулардын маалыматтык компетенттүүлүгүн калыптандыруу керек деген суроого жооп берилди. Электрондук окуу-усулдук материалдары, алардын пайдасы жана зыяндуулугу, окуу процессине кандай таасир тийгизе тургандыгы аныкталды.

Аннотация: В статье говорится о влиянии интернета в учебную деятельность учащихся, а также эффективное использование интернета и ИКТ при формировании информационной компетенции учащихся. Рассматриваются положительные и отрицательные стороны интернета и использование его в педагогической деятельности. А также в статье автор попыталась ответить на вопросы касающиеся преимущества и недостатки электронных учебных материалов и их влияние на учебный процесс.

Abstract: The article talks about the impact of the Internet in the educational activities of students, as well as the effective use of the Internet and ICT in the formation of students' information competence. We consider the positive and negative aspects of the Internet and its use in teaching. The author also tried to answer the questions regarding the advantages and disadvantages of e-learning materials and their impact on the educational process.

Түйүндүү сөздөр: маалыматтык-коммуникативдик технологиялар, маалыматтык компетенттүүлүк, электрондук окуу-усулдук материалдар.

Ключевые слова: информационные-коммуникативные технологии, информационная компетентность, электронные учебно-методические материалы.

Key words: information and communication technologies, information competence, electronic teaching materials.

XXI кылым – маалыматтык-коммуникативдүү технологиялардын, билимдин жана маалыматтын кылымы. Заманбап дүйнөнүн массалык компьютерлештирүү, маалыматтык технологиялардын өнүгүүсү жана турмушка тереңдеп кирүүсү билим берүү системасына дагы таасир этти. Билим берүү системасын окутуунун методологиясынан баштап, окутуунун каражаттарына чейин МКТ ыңгайлаштырып түзүү маселеси келип чыкты.

Кыргыз Республикасынын президенти тарабынан 2019-жылдын Аймактарды өнүктүрүү жана санариптештирүү жылы деп жарыяланышы [10] билим берүү тармагынын бүгүнкү күндүн талабына жооп берүүнүн зарылдыгын дагы бир жолу тастыктады.

Интернет бүгүнкү күндө ар бир адамдын, о.э. окуучулардын жашоосунун бөлүнгүс бөлүгүнө айланды. Окуучулардын көз карашы жана ишмердүүлүгү интернетке жана техникалык каражаттарга байланган. Бул фактор заманбап педагогикага дагы таасир этти. Окуучуларга салттуу сабактар жана окутуунун каражаттары кызыксыз болуп калды; сабак даярдоонун ордуна алар компьютердик оюндарды ойноону, социалдык тармактарда отурууну эп көрүшөт. Бул абал менен күрөшүү дээрлик мүмкүн эмес. Ошондуктан, кырдаалга ыңгайлашуу гана маселени чечиши мүмкүн.

Интернетти заманбап педагогиканын талаптарына ылайык колдонуу үчүн биринчиден, окуучулардын интернетти өз алдынча колдонууга шарт түзүү. Бул окуучунун маалыматтык компетенттүүлүгүн калыптандырат;

экинчиден, электрондук окуу-методикалык материалдарды түзүү. Бул окуучулардын клипстик ой-жүгүртүүсүн калыптандырат.

Интернет менен иштөө окуучулардын негизги жана предметтик компетенттүүлүктөрүн калыптандырат. “Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүүчү уюмдары (мектеп, гимназия, лицей) үчүн Мамлекеттик стандартында” [4] үч негизги компетенттүүлүк белгиленет. Алар:

- маалыматтык компетенттүүлүк;
- социалдык-коммуникативдик;
- өзүн-өзү уюштуруу жана проблемаларды чечүү.

Аталган компетенттүүлүктөрдүн биринчиси интернет менен иштөөгө байланыштуу. Маалыматтык компетенттүүлүктүн негизги катары кабыл алынуусунун себеби төмөнкүдөй:

Биринчи жолу “маалыматтык компетенттүүлүк” термини 1992-ж. Европа Кеңешинин долбоорунда (“Среднее образование в Европе”) расмий түрдө айтылган. Постсоветтик билим берүү системасында “маалыматтык компетенттүүлүк” түшүнүгү аймактагы эгемендүү мамлекеттердин Болон процессине катышуусу менен кирген (2000-ж.).

Маалыматтык компетенттүүлүк – инновациялык технологиялар областындагы теориялык билимдердин, практикалык көндүмдөрдүн интеграциясынын жана жеке инсандык сапаттардын өзгөчөлүктөрүнүн негизинде түзүлгөн инсандын татаал индивидуалдык-психологиялык түзүлүүсү [5. С.14]

Маалыматтык компетенттүүлүк – бул керектүү маалыматты өз алдынча издөө, тандоо жана анализдөө, уюштуруу, аны өзгөртүү, сактоо жана аларды реалдуу объекттердин (телевизор, радио, телефон, факс, компьютер, принтер, модем, ж.б.) жана маалыматтык технологиялардын (ауди-видеозапись, электрондук почта, ММК, интернет) жардамы менен бере алуу көндүмдөрү [1]

Жогорудагы аныктамалардан келип чыгып, маалыматтык компетенттүүлүк жетишүүдө окуучу жети таанып-билүү ишмердүүлүгүн басып өтөт:

- маалыматты аныктоо – МКТ (маалыматтык-коммуникациялык технологиялык) каражаттарын керектүү маалыматты тандап алып, таркатуу жөндөмдүүлүгү

- маалыматты башкаруу – колдонулуп жүргөн үлгүнү уюштурууда же классификациялоодо колдоно алуу көндүмү

- маалыматтын жеткиликтүүлүгү – маалыматты топтоо же бөлүп алуу көндүмдөрү

- маалыматтарды жуурулуштуруу – МКТ каражаттарын керектүү маалыматтарды таркатуу үчүн колдонуу жөндөмдүүлүгү

- маалыматты баалоо – маалыматтын сапаты, маанилүүлүгү, пайдалуулугу же эффективдүүлүгү тууралуу ой-жүгүртө алуу

- маалыматты түзүү – маалыматты адаптациялап, долбоорлоп, жаратып же иштеп чыгуу менен түзө алуу жөндөмдүүлүгү

- маалыматты билдирүү – МКТ чөйрөсүндө маалыматты сабаттуу түрдө бере алуу жөндөмдүүлүгү [3].

Жалпы дидактикалык позициядан келип чыгып, окуучунун маалыматтык компетенттүүлүгүн калыптандыруу төмөнкү этаптарды басып өтөөрү белгиленет [8]:

Компьютердик сабаттуулук – окуучунун компьютерде иштей алуусу, информатиканын негиздерин жана маалыматтык технологиялардын коомдун турмушундагы маанисин түшүнүүсү.

Бирок, компьютердик сабаттуулук, инсандык маалыматтык коомдо ишмердүүлүк жүргүзүүсүнө, о.э. маалыматтык компетенттүүлүккө ээ болуусу үчүн жетиштүү эмес. Компьютерде иштөө үчүн маалыматтык сабаттуулук керек.

Маалыматтык сабаттуулук – окуучунун маалымат менен иштей алуусу: маалыматка ээ болуу, анализдөө, аны сактоо жана жеткире алуу, Интернетти жана окутуунун салттуу каражаттарын (окуу китеп, документтүү материалдар, ж.б.) колдоно алуу жөндөмдүүлүгү.

Мисалы, окуу китептеги тексттеги негизги идеяны бөлүп алуу, интернеттеги толтура материалдардын арасынан өзүнө керектүүсүн гана тандап алуу – ушулардын бардыгы маалыматтык сабаттуулукка кирет. Компьютердик жана маалыматтык сабаттуулук биригип – маалыматтык компетенттүүлүктү калыптандырат.

Демек, **маалыматтык компетенттүүлүк** – бул окуучунун окутуунун салттуу каражаттары менен бирге маалыматтык коммуникативдүү технологиялар жана массалык маалымат каражаттары менен иштей алуусу, маалыматтардын арасынан өзүнө керектүүлөрүн бөлүп алып, негизгилерин белгилей алуусу, аларды анализдеп, бул боюнча өз көз карашын билдирип, коомчулукка жеткире алуу жөндөмдүүлүгү.

Маалыматтык компетенттүүлүк үч негизги чөйрөдө колдонулат:

- күнүмдүк турмушта;

- билим берүү процессинде;

- чыныгы өндүрүштүк ишмердүүлүгүндө.

Күнүмдүк турмушта окуучулар компьютердеги, телефондогу оюндарды мыкты ойношот. Мына ушул окуучулардын өзгөчөлүктөрүн сабакта колдонуу мүмкүн. Мисалы, тарых боюнча компьютердик оюндар толтура, ошолорду билим берүү процессинде өз максатына пайдалануу менен окуучуларды сабакка кызыктырып, ошол эле мезгилде билимге ээ болуп, маалыматтык компетенттүүлүгүн калыптандырууга шарт түзүлөт. Бул окуучулардын ой-жүгүртүүсүн, элестөөлөрүн, эске тутуусун жана билимди өздөштүрүүсүнө жакшы таасир этет. Маалымат менен иштөө компетенттүүлүгү

калыптанган инсан бул жөндөмдүүлүктөрүн мектепти аяктагандан кийин турмушунда да колдоно алат.

Демек, компетенттүүлүк мамиле төмөнкү принциптерге негизделет:

- окуучулардын социалдык компетенцияларды өздөштүрүүсүнүн негизинде инсандын өнүгүүсүнө, анын турмушта өз ордун табуусуна, коомго ыңгайлашуусуна шарт түзүү;

- окуучулардын билимди өздөрү пландаштыруусуна жана өзүн-өзү баалоо менен дайыма алынган билимди өнүктүрүп өздөштүрүүсүнө;

- өздүк мотивацияга жана келип чыккан жыйынтыкка жоопкерчиликти сезе билүүсүнүн негизинде окуучулардын ойлонулган ар түрдүү формадагы индивидуалдуу ишмердүүлүгүн уюштуруу;

- башкаруунун матрицалык системасы, укуктарды кыскартуу, ата-энелерди, окуучуларды жана сырткы чөйрөдөгү адамдарды баалоону башкарууга тартуу, окуучулар компетенцияларга жетише турган каражаттарды мугалим өзү тандоо эркиндиги.

Компютер, телефон, ж.б. инновациялык технологияларды: мыкты өздөштүргөн окуучулар үчүн стандарттуу сабактар, окутуунун каражаттары кызыксыз болуп калды. Мына ушул шартта окуучулардын ИКТ боюнча жөндөмдүүлүктөрүн окутуу процессинде колдонуу идеясы келип чыкты. Ал үчүн электрондук окуу-методикалык материалдарды иштеп чыгуу зарылдыгы пайда болду.

Электрондук окуу-методикалык материалдар – окуучулардын өз алдынча иштөөсүн камсыз кылган техникалык, программалык жана методикалык каражаттардын жыйындысы [2]

Электрондук окуу-методикалык материалдар – өзгөчө мүнөздө түзүлгөн (конструкцияланган) окутуунун ийкемдүү сценарийи аркылуу ишке ашырылган окуу жана методикалык материалдардын комплекси [6. С.62]

Электрондук окуу-методикалык материалдар – жаңы маалыматтык технологияларга жана окутуунун техникалык каражаттарына таянган компетенттүү окутуунун каражаттарынын системасы [9. С.165]

Демек, электрондук окуу-методикалык материалдар – окуу материалынын окуучулар үчүн жеткиликтүү жана кызыктуу берилген варианты.

ЭОММ – жаңы стандарттын талабы боюнча окуу процессинде окуучулардын негизги жана предметтик компетенттүүлүктөрүн калыптандырууга шарт түзөт. ЭОММ иштеп чыгуу окуучулардын негизги маалыматтык компетенттүүлүктөрүн калыптандырууну максат кылат. Анткени, маалыматтык коомдо Билим берүү стандарты тарабынан белгиленген компетенттүүлүктөр илимий-изилдөөнүн максат, милдеттерине дал келүү менен компетенттүүлүк боюнча жалпы түшүнүктөрдү чагылдырат.

ЭОММ түзүүнүн теориялык аспектилери:

Азыркы маалыматтык коомдо белгиленген негизги жана предметтик компетенттүүлүктөрдү калыптандыруу үчүн окуу китеби жетишсиз болуп калды. Ошондуктан, ЭОММ замандын табалы болуп эсептелет. Мугалим үчүн ЭОММ негизги жардамчы жана кошумча материалдардын булагы катары кызмат кылат.

Дидактикалык жактан ЭОММ төмөнкү милдеттерди чечет:

–Өз алдынча изилдөө жүргүзүү менен маалыматка ээ болуу;

–Тарых боюнча кызыктуу материалдарды колдонуу;

–Тарыхый окуя, кубулуш, процеске анализ жүргүзүп, баалоо;

–Окуучулардын компетенттүүлүгүн калыптандыруу, ж.б.

ЭОММду колдонуу окуучунун клиптик ой-жүгүртүүсүн өнүктүрөт, анын дүйнө таанымын кеңейтип, окуу ишмердүүлүгүнүн эффективдүүлүгүн арттырат.

Экран күнүмдүк жашоодо негизги “дүйнөгө караган терезе” болуп калды. Бул клиптик ой-жүгүртүүгө жол ачып, компьютер, санариптик телефондор окуучунун мугалимине, баалашуучу досуна айланды. Дүйнөлүк интернет тармагынан каалаган маалыматын таап, аны колдонууга, эстеп калууга шарт түзүлдү. Ошол эле мезгилде клиптик ой-жүгүртүү массалык маалымат каражаттарынын натыйжасы болуп саналат. ЭОММду колдонуу окуучунун:

- айлана-чөйрөнү жандуу кабыл алуусун,
- өз алдынча ой-жүгүртүп, маалыматты анализдөө жөндөмдүүлүктөрүн,
- моралдык-этикалык баалуулуктар системасына зыян келтириши мүмкүн.

Электрондук куралдар кагаз түрүндөгү окуу басылмаларын алмаштыра албайт. Окуу ишмердүүлүгүндөгү: окуу жана түшүнүү, жуптук жана топтук ишмердүүлүк, диспут, ж.б. баарлашуу баалуулуктарын жана өзгөчө ой-жүгүртүү жөндөмдүүлүктөрдүн начарлоосуна алып келет. Окуучунун жоопкерчилиги азаят. Ошол эле мезгилде клиптик ой-жүгүртүүгө көнгөн окуучу китепти окууга жана жазууга кыйналып калат.

Аталган кемчиликтерге карабастан электрондук окуу-методикалык материалдар бүгүнкү күндөгү абалдан чыгуунун бирден-бир жолу болуп эсептелет. Аларды иштеп чыгуу бир топ эмгектерди талап кылып, билим берүү системасында реформалар менен коштолуусу шарт. Ошондой эле окуу китеби жана жазуу иштери билим берүү тармагынын негизи болуп кала берет.

Колдонулган адабияттар:

1. Абакумова Н.Н. Диагностика информационных компетентностей на разных уровнях образования. ТГУ, Томс, 2007 г.
2. Архипова А.И. Концептуальные подходы к созданию УМК нового поколения / А.И. Архипова, И.В. Кочубей, Д.В. Иус // Кубанский государственный университет [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ieeetclt.org/icalt2002/proceedings/t416_icalt66_End.pdf – Дата доступа: 16.02.2012.
3. Бурмакина В.Ф., Зелман М., Фалина И.Н. Большая семерка (Б7). Информационно-коммуникационно-технологическая компетентность. Методическое руководство для подготовки к тестированию учителей. М.2007 г.
4. Государственный образовательный стандарт [Электронный ресурс]: 21.07.2014. № 403. Режим доступа: <http://edu.gov.kg/ru/high-education/gosudarstvennyj-obrazovatelnyj-standart/>
5. Зайцева О.Б. Формирование информационной компетентности будущих учителей средствами инновационных технологий: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. Брянск, 2002. 19 с. – С.14
6. Захарова И.Г. Электронные учебно-методические комплексы – опыт создания и применения / И.Г. Захарова // Образование и наука. – 2001 - № 5. – С. 64-75.
7. Иванова В.А. Педагогика [Электронный ресурс]: Электронный учебно-методический комплекс/Иванова В.А., Левина Т.В. Режим доступа: http://www.kgau.ru/distance/mf_01/ped-asp/00b_soderz.html
8. Информационная компетенция как основа профессиональной компетентности современного инженера. Н.Ш. Валеева, Н.И. Самойлова. Режим доступа:

<https://cyberleninka.ru/article/n/informatsionnaya-kompetentsiya-kak-osnova-professionalnoy-kompetentnosti-sovremennogo-inzhenera>.

9. Лаврентьев В.Г. Инновационные обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов / Г.В.Лаврентьев, Н.Б. Лаврентьева – Барнаул: Изд-во Алт. ун-та. 2002. – 156 с.

10. <http://www.president.kg>

References:

1. Abakumova N.N. Diagnostics of information competencies at different levels of education. TSU, Toms, 2007

2. Arkhipova A.I. Conceptual approaches to the creation of a new generation of teaching materials / A.I. Arkhipova, I.V. Kochubey, D.V. Ius // Kuban State University Electronic Resource. - Access mode: http://www.ieeetclt.org/icalt2002/meeting/t416_icalt66_End.pdf - Access date: 16.02.2012.

3. Burmakina V.F., Zelman M., Falina I.N. The Big Seven (B7). Information and communication and technological competence. Methodological guide to prepare for testing teachers. M.2007

4. State educational standard "Electronic resource": July 21, 2014. No. 403. Access mode: <http://edu.gov.kg/ru/high-education/gosudarstvennyj-obrazovatelnyj-standart/>

5. Zaitseva OB Formation of information competence of future teachers by means of innovative technologies: Author's abstract. dis. ... Cand. ped. sciences. Bryansk, 2002. 19 p. - p.14

6. Zakharova I.G. Electronic educational and methodical complexes - the experience of creation and application / IG Zakharova // Education and Science. - 2001 - № 5. - p. 64-75.

7. Ivanov V.A. Pedagogy [Electronic resource]: Electronic educational complex / Ivanova V.A., Levina T.V. Access mode: http://www.kgau.ru/distance/mf_01/ped-asp/00b_soderz.html

8. Informational competence as the basis of professional competence of a modern engineer. N.Sh. Valeeva, N.I. Samoilov. Access mode: <https://cyberleninka.ru/article/n/informatsionnaya-kompetentsiya-kak-osnova-professionalnoy-kompetentnosti-sovremennogo-inzhenera>.

9. Lavrentyev V.G. Innovative teaching technologies in the professional training of specialists / G.V. Lavrentyev, N.B. Lavrentyeva - Barnaul: Publishing house Alt. un-that. 2002. - 156 s.

10. <http://www.president.kg>

**Рецензент: КББАнын Социалдык гуманитардык билим берүү тармагынын
маселелери лабораториясынын башчысы, п.и.к. Иманкулов М.К**